כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת אמור ■ חסד שבתפארת ■ ל' ניסן ה'תשע"ד ■ 30.04.2014 ■ גליון מס' 272

תפוצה לכל קהילות ישראל

ההבדל בין ברכת ספירת העומר לברכת 'שהחיינו'

/ הרה"ג ש.ב. גנוט שליט"א

הראשונים התקשו מדוע אין מברכים ברכת 'שהחיינו' על מצות ספירת העומר, ובמטה משה (סי' תרס"ט) ובשו"ת הלק"ט (ח"ב סי' קס"ב) כתבו בשם מהר"ם מינץ שתירץ כך: "דאיך יברך זמן על הספירה שמא ישכח יום אחד, ונמצא ברכה לבטלה". ודבריו צ"ע, שהרי אם אנו חוששים שמא ישכח לספור באחד הימים וברכת ה'שהחיינו' תהיה לבטלה, א"כ הכיצד אנו מברכים על הספירה בכל לילה ולא חוששים שמא ישכח לספור פעם אחת וברכותיו יהיו לבטלה.

וחשבתי חידוש חדש בזה, והוא שאע"פ שברכת המצווה אינה תנאי בקיום המצוה, מ"מ היא חלק מהמצוה, וכעין שתיקנו לברך על הנאת מאכל, כך תיקנו לברך על המצוות. ואם עשה המצוה ולא בירך, אף שיצא י"ח, מ"מ חסר לו בעצם המצוה. וכן מצינו בתוספתא דתרומות (פ"ג ה"א) שאלם לא יתרום מפני שאינו יכול לברך, וכאמור, שחסרון הברכה על המצוה היא חסרון בגוף המצוה. אך ברכת שהחיינו היא ברכה הנפרדת יותר מהמצוה, שהיא ברכת שמחה והלל על המצוה. וע"כ גבי ברכת הספירה תיקנו ברכה למרות החשש שמא ישכח לספור באחד הימים, כיוון שהברכה קשורה יותר לעצם המצוה. ובזה לא חיישינן לדעת הבה"ג שהספירה מצוה אחת מתמשכת היא. אך בברכת שהחיינו, שאינה חלק מהמצוה, אמרו שלא יברך מחשש שמא ישכח וכנ"ל. דגבי ברכה שאינה כה קשורה למצוה, אמרו שעדיף שלא יברכוה, מחשש התקלה שמא ישכח לספור.

והנה הב"י (סי' תפט) כתב: כתב ה"ר דוד אבודרהם (עמ' רמב): כתוב במחזור ויטרי (ח"א עמ' 301) המתפלל עם הציבור מבעוד יום מונה עמהם בלא ברכה, מימר אמר אם אזכור בלילה בביתי אחזור ואברך כדין ונמצא שלא בירכתי לבטלה, ואם אשכח, הרי מניתי ימים ושבועות למצוה. אבל כתב הרמב"ם (תמידין ומוספין פ"ז ה' כה) אם מנה ולא בירך, יצא. וכן עיקר. ולפיכך צריך ליזהר מי ששואל אותו חבירו כמה ימי הספירה, שיאמר לו אתמול היו כך וכך, שאם אומר לו היום כך וכך, נמצא שכבר מנה ואינו יכול לחזור ולמנות בברכה ודוקא כשהגיע זמן הספירה דהיינו בין השמשות, אבל אם שאל אותו מבעוד יום ואמר לו כמה יהיה לנו מהספירה זה הלילה יכול לומר לו כך וכך הם ואין בזה חשש, עכ"ל. והשו"ע (תפט,ז) כתב: "המתפלל עם הצבור מבעוד יום, מונה עמהם בלא ברכה. ואם יזכור בלילה יברך ויספור". ודבריו תמוהים המה, כאשר התקשו נושאי כליו, כיצד פסק את ד' האבודרהם, אחר שהאבודרהם עצמו כ' שמד' הרמב"ם לא משמע כן, ובפרט שהשו"ע עצמו פסק ביתר סעיפיו בענין זה כהרמב"ם. והגר"א ביאר וז"ל: "המתפלל כו'. היינו בין השמשות שיוצא בדיעבד כיון שהוא ספיקא דרבנן כנ"ל וכמ"ש בס"ד וס"ל דברכה מעכב לענין זה שיחזור ויברך וכמ"ש בסי' ס' ס"ב לענין ק"ש וכמ"ש בירושלמי פ"א דברכות ועמש"ש. אבל הרד"א עצמו חזר בו וכו'. אבל הרמב"ם כ' אם מנה ולא בירך יצא וכן עיקר ולפיכך כו' ואפשר דס"ל לש"ע כדעתו הראשונה, דמרמב"ם אין ראיה דשם איירי שיוצא ידי ספירה", עכל"ק. ונמצא שלדברי האבודרהם, טרם שחזר בו, וגם אולי למסקנת השו"ע, ברכת הספירה מעכבת. וא"כ אפ"ל דכן סבר המהר"ם מינץ, וממילא א"א לחשוש בברכה זו שמא ישכחנה, כפי שחוששים בברכת שהחיינו שאינה מעכבת את הספירה, והכל א"ש.

והנה השו"ע בסעיף ו' כתב: אם פתח ואמר: "בא"י אמ"ה אדעתא דלימא היום ד', שהוא סבור שהם ד', ונזכר וסיים בה', והם ה', או איפכא, שהם ד' ופתח אדעתא דלימא ארבעה, וטעה וסיים בה',

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

ספירת העומר
כשהתגלה הקב"ה למשה בסנה אמר לו: "בהוציאך את העם הזה ממצרים תעבדון את האלקים...
המשך בעמ' 3

כלל ופרט בספירת העומר
"אמרו: שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא מגבת עד אנטיפרס, וכולן מתו בפרק אחד...
המשך בעמ' 3

שו"ת קיץ
במהלך שבתות הקיץ טוב הדבר לקבל את השבת מוקדם, אבל ספירת העומר מה יהא עליה? ובפרט שמפסיד לא רק את הספירה של אותה שבת אלא את כל הספירות הבאות עד חג השבועות?...
המשך בעמ' 4

סיפור לשבת
שמות חברי הקבינט
לפני למעלה ממאה שנה התקיים מאחד מבתי הכנסת הוותיקים שבשכונת "שערי חסד" שבירושלים...
המשך בעמ' 5

שביבים
ההתבוללות מתחילה בארץ
מידי תקופה מסוימת מתעוררת שוב ה'דאגה' ל"גורלה של יהדות התפוצות". סקרים מתפרסמים בקול גדול...
המשך בעמ' 7

אינו חוזר ומברך". והגר"א הביא דעת הראב"ה באבי עזרי שחוזר ומברך, ופילפל שוב בזה, האם ברכת הספירה מעכבת או לאו, ולבסוף כתב: "ואפשר שזהו טעם של ראבי"ה ג"כ לפי הנוסחא שלהם שכ' לומר בספירה 'שהיום', ומשמע מדבריהם שהוא סיום הברכה", עכל"ק. וא"כ שוב י"ל דגם נוסחת מהר"ם מינץ היתה 'שהיום', אשר הברכה שבה היא ממש התחלת הספירה. וא"כ שוב יוסבר הענין מדוע שונה ברכת שהחיינו מברכת הספירה.

ובעצם הדין שצריך לברך על ספירת העומר בכל לילה, צ"ע לדעת הבה"ג מדוע מברכים על מצוה אחת מ"ט ברכות, ודנו בזה רבות בספרים. ולהיסוד הנודע בי מדרשא, שגם להבה"ג אין הכוונה שהיא מצוה אחת המתמשכת על פני מ"ט יום. אלא שא"א לספור יום ללא ספירת היום שלפניו (כשם שא"א לדלג לקומה שלישית, מבלי לעלות קודם לקומה שניה)- א"ש.

טירחא דציבורא דרבים שהם יחידים

השולחן ערוך (תפ"ט, ב') פסק שמנין שהתפלל וטעה ביום המעונן וברכו על ספירת העומר, חוזרים לספור לכשתחשך. וכ' המשנ"ב: "הוא מדברי הרשב"א, שמבואר שם שהקהל התפללו גם מעריב קודם, ולענין מעריב אין להם לחזור ולהתפלל משום טירחא דציבורא, ורק לענין ספירה לא משגחינן בטירחא דידהו, כי איך יאמר למשל עשרה ימים ואינן אלא תשעה?! כי אותו היום תשיעי הוא ולא עשירי עד צאת הכוכבים, עכ"ד שם", עכ"ל המשנ"ב.

והתקשיתי, לשם מה הוצרך הרשב"א לטעם שהספירה אינה נכונה ואילולי זה היו צריכים לשוב ולספור מדין טירחא דציבורא, והלא ספירת העומר א"צ לספור כלל בציבור, (ורק בסידור היעב"ץ ובקיצור השל"ה מובא שישנו ענין מסוים לספור בציבור. אך בפוסקים לא הזכירו זאת), וא"כ מהו בכלל הדמיון לתפילת ערבית, שבגלל שצריך להתפלל בציבור ע"כ אמרו חז"ל (בברכות כ"ו, ב') שא"צ לשוב ולהתפלל. וחשבתי דאולי הרשב"א אכן סבר חידוש חדש, ש"טירחא דציבורא" אינו כולל רק את זה שכל הציבור יתכנס ויתפלל יחדיו שוב, אלא גם אם כל יחיד ויחיד מתוך הציבור יצטרך לשוב ולספור, הוי "טירחא דציבורא". ולכן כ' הרשב"א דאע"פ דאיכא ביה "טירחא דציבורא", מ"מ כיון שהספירה איננה נכונה, ע"כ ל"ש ביה טעמא דטירח"ד. ולכאו' הוא חידוש שלא שמענו כמותו.

ולהפתעתי ולשמחתי ראיתי בשעה"צ שכתב וז"ל: "ובביאור הגר"א כתב סברא אחרת לחלק בין הא דתפלה, משום דכאן א"צ לציבור", עכ"ל. ולא אבין מדוע חידש טעם אחר. וכי כעורה היא זו שכתב הרשב"א דלא משגחינן בטרחא, בדבר שהוא נגד החוש? וצ"ע", עכ"ל השעה"צ. ולדברינו יש לומר שבכוונה הדגיש הגר"א ז"ל שבספירת העומר אין שייכות של טירחא דציבורא, כיון שטירחה של יחידים רבים- אינה מחשיבתם לטירחד"צ.

צירוף ספירה שלא לשם מצוה

מעשה ביהודי שספר את אחד הימים ואמר במפורש שסופר שלא לשם מצוה, או שספר בתנאי שאם שכנו ר' משה יתקשר אליו, למשל, שהספירה לא תהיה לשם מצוה, ולבסוף אכן שכנו התקשר אליו. האם יוכל להמשיך ולספור בימים הבאים? הנה לדעת התוס' במנחות ס"ו א' שספירת כל יום היא מצוה בפנ"ע, א"צ לזה, דבלא"ה ניתן להמשיך ולספור. וגם לדעת הבה"ג שמקובל בדעתו שמ"ט ימי הספירה היא מצוה בפני עצמה ורק צריך שכל ספירה תורכב על ספירת היום הקודם, כחלק משרשרת אחת העולה מעלה. [וידידי הרב יששכר דוב הרצוג הערני ע"ז דאף אם נוכל לפרש כן בדעת הבה"ג, מ"מ הרא"ש הביא בשם ר"י להקשות על הבה"ג שהרי "כל לילה ולילה מצוה בפני עצמה היא", וא"כ אא"ל כן בדבריו, לפחות לפי הבנת הרא"ש. ולפי"ז יש לדון ולומר שאם ספר את היום, הגם שכיוון שלא לשם מצוה, מ"מ היום נחשב ל"יום סָפוּר" ושפיר אפשר להמשיך ולספור על גביו ביום הבא.

והנה באדם שמת לו מת רח"ל נחלקו הנהר שלום והנוב"י (כמובא בביאה"ל) האם יספור או לא, שלדעת הנה"ש לא יספור, ולכן אם לא ספר גם ביום (כיון שמתו היה מוטל עדיין לפניו), לא יספור בשאר הלילות בברכה, ואילו הנוב"י כתב שיספור, כיון שספירה של רגע אינה מפריעה לאונן לעסוק במתו. וכ' הנוב"י דכיון דנחלקו הפוסקים האם אונן שקיים מצוה, אף שהיה פטור מקיימה, עליו לשוב ולקיימה (כגון באונן שקרא מגילה), ע"כ יספור ויוכל להמשיך בספירתו בימים הבאים בברכה, כיון דלא ברירא לן הלכה כמי, עי"ש. ולכאו' חזי' דהנה"ש והנוב"י סברו בפירוש שאם ספר שלא לשם מצוה, שאינו יכול להמשיך ולספור בלילות הבאים, דא"כ היה עליהם לומר שיספור ויכוין שעושה כן שלא לשם מצוה, או לכה"פ שיספור בתנאי דאם לא יוכל מדינא לספור כעת, שספירתו לא תעלה לשם מצוה, וירויח בזה שסו"ס יוכל לספור בברכה בימים הבאים. ושוב שמחתי לראות בהגהות חבר בן חיים על הנוב"י, שכתב כך: "צריך עיון, כיון דעל כל פנים "תמימות" היו לו. נהי שלא קיים המצוה בלילה זו, מ"מ הו"ל לברך בשאר לילות. ולא דמי לשכח ולא ספר", עכ"ל. וא"כ ס"ל להחב"ח דאם ספר, הגם שלא קיים מצוה, יוכל להמשיך ולספור בשאר הלילות, וכמשנ"ת בס"ד. ואולם ידידי הרב אשר לוי אמר דיתכן ויש לחלק בין א' שספר לשם מצוה, רק לא עלתה לו ספירתו משום דהוא אונן, לבין א' שספר בפירוש שלא לשם מצוה, שאז אי"ז כלל בגדר "ספירה".

פרשת אמור

ספירת העומר

/ הרב יעקב הלוי פילבר

כשהתגלה הקב"ה למשה בסנה אמר לו: "בהוציאך את העם הזה ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה". כבר אז גילה הקב"ה למשה שהיציאה ממצרים לא תהיה רק גאולה פיזית, יציאה מעבדות לחירות גופנית בלבד, אלא היציאה תהיה נקודת זינוק שממנה יתעלו ישראל עד לגאולה הרוחנית בקבלת התורה במעמד הר סיני, כמו שדרשו חז"ל (אבות פ"ו מ"ב) על הכתוב: "'חרות על הלוחות' על תקרא חֲרות אלא חֵירות, שאין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה". אך באותה השעה אין הקב"ה מגלה למשה מה יהיה משך הזמן מהיציאה ממצרים עד מעמד הר סיני. ואין ספק שאילו רצה הקב"ה היה המהלך מתרחש בימים מועטים, כמו שאמרו משה ואהרן לפרעה: "נלכה נא דרך שלושת ימים במדבר ונזבחה לה' אלקינו". אבל לא כך רצה הקב"ה והוא הוליך את ישראל שבעה שבועות תמימות עד קבלתם את התורה בעומדם למרגלות הר סיני. משך הזמן הזה אינו מקרי, שהרי כעבור זמן נצטוו ישראל לציין את משך הזמן הזה בספירה מיוחדת הלא היא ספירת העומר, ואנו שואלים מה אנו לומדים מהספירה הזו המקשרת את יציאת מצרים למעמד הר סיני? המסר של הספירה הוא שיציאת מצרים היתה לידתה של האומה הישראלית ככתוב (דברים ד לד): "לקחת לו גוי מקרב גוי במסות באותות ובמופתים ובמלחמה וביד חזקה ובזרוע נטויה ובמוראים גדולים אשר עשה לכם ה' אלקיכם במצרים לעיניך". וככל ילד שנולד ובא לעולם הוא בתחילה יצור גופני החסר שאר רוח, כך היתה האומה הישראלית בצאתה ממצרים עם של עבדים שזה עתה יצא לחירות וטרם נגמל מטומאת מצרים. והמעבר מהלידה הגופנית עד ההשתלמות הרוחנית אינה יכולה להתבצע בצעד אחד קצר אלא הוא חייב להתרחש בהדרגה, בעליה משלב לשלב, עד שלבסוף מגיעים אל הפסגה.

והנה בענין בואו של יתרו נחלקו רבותינו (ב"ר פ' לד) אם יתרו קודם מתן תורה בא או לאחר מתן תורה בא, אך גם לדעה הסוברת שיתרו אחר מתן תורה בא התורה כתבה את ביאתו קודם מתן תורה כך שהעצה שנתן יתרו למשה, לפי הכתוב בתורה ניתנה באחד הימים שבין פסח לעצרת, שהם ימי ספירת העומר. כדי להבין את הקשר שבין עצת יתרו לספירת העומר צריכים אנו להבין מדוע מלכתחילה נמנע משה לנהוג כפי מה שלבסוף יעץ לו יתרו? ואפשר לומר שמשה ויתרו נחלקו ממה צריך לחשוש יותר, מתלמיד שהגיע להוראה ואינו מורה או תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה. יתרו ראה בישראל הרבה חכמים שהגיעו להוראה אך בגלל התנהגותו של משה הם אינם מורים ועליהם נאמר: "ועצומים כל הרוגיה" שהם מונעים תורה וגורמים מכשולות לפני העיורים. אבל משה סבר שהאלטרנטיבה היא קשה יותר, שמא יסתננו למערכת המשפט וההוראה תלמידים שלא הגיעו להוראה ומורים שעליהם נאמר: "כי רבים חללים הפילה", וחששו של משה לא היתה מעמי הארץ גמורים אלא בעיקר דווקא ממי שראוי להיות שר עשרות ויתחשק לו להיות שר מאות, או מי שבקושי מסוגל להיות שר חמישים והוא בחוצפתו ידחוף את עצמו להיות שר אלפים. ועל כיוצא בהם כבר כתב הרמב"ם (הל' תלמוד תורה פ"ה ה"ד): "הרי זה שוטה, רשע וגס רוח, אלו התלמידים הקטנים שלא הרבו תורה כראוי והם מבקשים להתגדל בפני עמי הארץ ובין אנשי עירם, וקופצים ויושבים בראש לדין ולהורות בישראל - הם המרבים מחלוקת, והם המחריבים את העולם, והמכבים נרה של תורה, והמחבלים כרם ה' צבאות, ועליהם אמר שלמה בחכמתו: 'אחזו לנו שועלים, שועלים קטנים מחבלים כרמים וכרמנו סמדר'". אילו לומדי התורה היו מאמצים לעצמם את העיקרון של "ספירת העומר", המסמלת את העלייה ההדרגתית, כמו כל מספר העוקב את המספר הסמוך לו, מבלי לדלג ממספר נמוך למספר גבוה תוך דליגה על המספרים שבינתיים, אילו נהגו כך שרק מי שעמל בתורה ויגע בתיקון מידותיו, מי שהוא מטפס בשקידה והתמדה להתגדל בתורתו ויראתו צעד אחר צעד, כשהוא מקפיד לעלות משלב לשלב ללא קיצורי דרך, הוא שיזכה לבסוף בכתרה של התורה, ושלא כתלמיד שלא הגיע להוראה ומורה שהוא אצה לו הדרך, את התלמידים האלו לא רצה משה לראות שותפים במערכת ההוראה והמשפט, ולכן הטיל על עצמו את כל המלאכה. ועל כך אמר לו יתרו שיש לצרף אנשים נוספים, אמנם לא כל אחד מתאים לכך ולכן אין לאפשר לכל אחד לדחוף את עצמו למערכת המשפט, ואין לקבלו אלא רק לאחר שיעבור מבדק של אופי ואישיות, וזה שאמר יתרו למשה: "ואתה תחזה מכל העם אנשי חיל יראי אלקים אנשי אמת שונאי בצע" אז "כל העם הזה על מקומו יבוא בשלום".

כלל ופרט בספירת העומר

/ הרב יצחק בלוי*

"אמרו: שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא מגבת עד אנטיפרס, וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה לזה. והיה העולם שמם עד שבא ר' עקיבא אצל רבותינו שבדרום ושנאה להם ר' מאיר ור' יהודה ור' יוסי ורבי שמעון ורבי אלעזר בן שמוע, והם הם העמידו תורה אותה שעה. תנא: כולם מתו מפסח ועד עצרת. אמר רב חמא בר אבא ואיתימא ר' חייא בר אבין: כולם מתו מיתה רעה. מאי היא? אמר רבי נחמן: אסכרה". (יבמות סב ע"ב).

בפשטות, תלמידיו של רבי עקיבא לא נהגו כבוד זה בזה בכל ימות השנה, ולאו דווקא בתקופה הזו. מדוע, אם כן, הם מתו דווקא בימי ספירת העומר? זאת ועוד, כיצד קרה שתלמידיו של רבי עקיבא -

שכל כך הדגיש את הפן של "בין אדם לחבירו" - חטאו בחטא זה?

ה"שם משמואל" עונה על שתי השאלות הללו, וטוען שחטאם של תלמידי רבי עקיבא לא היה באנוכיות. תלמידים אלו הפנימו כל כך את נושא החיבור והיחד, עד שנדמה היה להם שכל הישיבה הפכה למין גוף אחד ושלם. מתוך הבנה זו, הם כבר לא ראו צורך לכבד האחד את השני, שהרי מתי ראינו שהרגל מודה ליד על מעשה טוב שהיא עושה עבורה?

אנו מוצאים כאן אידיאל ורעיון שביסודו חיובי, אך הוא נלקח רחוק מדי עד שהופך להרסני. גם בתוך האחדות, בתוך שיתוף הגורל הכולל, יש צורך לשמר את כבודו וייחודו של כל יחיד ויחיד. להבדיל, תלמידיו של רבי עקיבא טעו בטעות דומה לזו של הקומוניזם, שבשם קידום הרעיון הנשגב של הכלל היה מוכן לשלוח אלפי אנשים תמימים לסיביר. בזה ניתן לנו הסבר למותם דווקא בימי ספירת העומר: ה"שם משמואל" טוען שימים אלו, הן פסח והן שבועות, מסמלים את הפיכת בני ישראל לעם, ומלמדים אותנו את האיזון הנכון בין היחיד והכלל. עם ישראל לא היה יכול לקבל את התורה אלמלא עמד כולו בהר סיני, אך מאידך - כל יחיד ויחיד מהעם קיבל את התורה על עצמו והסכים לקיימה.

ספירת העומר מבטאת את אותו הרעיון בשני אופנים שונים. ראשית, כולם סופרים את אותה ספירה מדי ערב, אך היחיד אינו יוצא ידי חובה בספירת הכלל; ושנית, אנו מונים מצד אחד את הימים - היחידים - ומצד שני את השבועות - הכלל.

כעת, מובן לנו מדוע תלמידי רבי עקיבא מתו דווקא בתקופה זו. הם לא הצליחו להפנים את המסר שימים אלו באו ללמדנו, ולכן בחר הקב"ה להיפרע מהם על חטא זה דווקא אז.

* בית המדרש הווירטואלי ע"ש יצחק קושיצקי

שו"ת קיץ

הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

במהלך שבתות הקיץ נהוג אצלנו בקהילה לקבל את השבת מוקדם על ידי תפילת קבלת שבת וערבית מוקדמת לאחר פלג המנחה, וזאת עקב הילדים הקטנים שלא יוכלו להישאר ערים לסעודת השבת אם נקבל את השבת בזמן הרגיל.

כמובן שאנו מקפידים על כל ההלכות הקשורות לעניין, כגון תפילת מנחה דווקא קודם פלג המנחה, וכן להזכיר לציבור בסוף התפילה לא לשכוח לקרוא קריאת שמע שוב לאחר צאת הכוכבים וכו'.

אמנם בשבתות האלו שבין פסח לעצרת שבהם מקיימים גם את מצוות ספירת העומר, אני בתור גבאי בית הכנסת - נבוך בדבר, שהנה ברור לי שעל אף שאני מודיע לציבור לא לשכוח לספור ספירת העומר לאחר צאת הכוכבים (ביחד עם קריאת שמע) מכל מקום חלקים נרחבים מהציבור שוכח לעשות כן, ורבים מהם לא נזכרים גם למחרת במהלך היום לספור בלא ברכה, ונמצא שבגלל שקיבלו את השבת מוקדם שוב לא יוכלו לקיים את מצוות ספירת העומר, והדבר חוזר עצמו בכל שנה ושנה.

האמת היא שתמיד הסתפקתי בכל הכדאיות של המניין המוקדם בגלל שחלק מהציבור אינו זוכר לקרוא קריאת שמע שוב (כשם שאינו זוכר לספור ספירת העומר) אבל הראה לי תלמיד חכם אחד את דברי המשנה ברורה[א] שאף על פי כן טוב הדבר לקבל את השבת מוקדם, אבל ספירת העומר מה יהא עליה? ובפרט שמפסיד לא רק את הספירה של אותה שבת אלא את כל הספירות הבאות עד חג השבועות!

שאלתי היא: האם בגלל המצב הזה כדאי לבטל את המניין המוקדם בשבתות הללו? האם יש לרב פתרון אחר לכך?

תשובה: נראה לעניות דעתי להציע פתרון למצב שהשואל מתאר באופן שגם יהיה אפשר לקבל את השבת מוקדם וגם יהיה אפשר להמשיך לקיים את מצוות ספירת העומר בברכה אף במקרה של שכחה לספור לאחר צאת הכוכבים, אבל קודם לכן אתקן את דבריו של השואל בכך שכתב שאם שוכחים לספור יום אחד (גם למחרת) לא ניתן שוב להמשיך לקיים את מצוות ספירת העומר, וזה אינו, שהרי לרוב הראשונים אין חסרון של יום אחד מימי הספירה מעכב את קיום המצוות של ספירת העומר בשאר הימים, ורק לשיטת אחד מהראשונים הדבר מעכב[ב], ואנו חוששים לשיטתו רק לעניין הברכה של המצווה מאחר שברכות אינן מעכבות את המצווה ואילו ברכה לבטלה היא עוון חמור, ולכן פוסק השולחן ערוך[ג] שמי ששכח לספור יממה אחת ספירת העומר ימשיך לספור! ויקיים בכך מצוות ספירת העומר לרוב הראשונים, אלא שלא יברך בגלל חשש ברכה לבטלה.

אמנם אין להתעלם מכך שבדרך כלל מי ששוכח לספור יממה אחת שוב אינו מקפיד לספור כל כך בימים הבאים משום שהוא מרגיש כי ספירה ללא ברכה, אינה נחשבת, ואף שהרגשת טעות היא זו, מכל מקום כך היא ההרגשה אצל רבים.

ומעתה לפתרון: נראה לעניות דעתי להציע שאחרי סיום התפילה, הציבור יספור ספירת העומר על תנאי – כלומר שיתנו שאם יזכרו לספור שוב לאחר צאת הכוכבים אזי שספירה הנוכחית לא תחשב, ואם לא יזכרו לספור שוב לאחר צאת הכוכבים – אז הספירה כעת תעלה להם לשם מצווה. ספירה זו שהיא על תנאי יספרו ללא ברכה, ולכשיספרו שוב לאחר צאת הכוכבים יספרו עם ברכה. על ידי ספירת 'על תנאי' זו נראה שגם אם ישכחו לספור שוב לאחר צאת הכוכבים וכן למחרת במהלך היום, מכל מקום יוכלו להמשיך ולספור את ימי ספירת העומר עם ברכה.

וביתר ביאור: עצה זו מבוססת על פסק השולחן ערוך[ד] שאם אדם מתפלל עם הציבור מבעוד יום מונה עמהם בלא ברכה ואם יזכור בלילה יברך ויספור, והביאור הוא שמדובר באדם שמתפלל עם הציבור ערבית מוקדם (לאו דווקא בליל שבת) והציבור סופר מבעוד יום ואותו אדם חושש שמא לא יזכור לספור שוב לאחר צאת הכוכבים (או לאחר שקיעת החמה) אבל מאידך לא רוצה לספור כעת כי לדעת רוב הראשונים לא ניתן לקיים הזמן הזה שהוא עוד קודם השקיעה מצוות ספירת העומר שהרי היום הקודם עוד לא נשלם, ומשום כך העצה היא לספור על תנאי, שאם אכן יזכור לספור שוב לאחר צאת הכוכבים ספירה זו שהוא סופר כעת לא תחשב לו (ולכן יוכל לספור שוב בברכה) ואם חלילה לא יזכור לספור שוב אזי ספירה זו שהוא סופר כעת תעלה לו ותחשב לו למצווה לפי דעת מיעוט בראשונים[ה]

שאכן ניתן לקיים מצוות ספירת העומר לאחר שהתפלל ערבית מוקדם על אף שהוא קודם שקיעת החמה, אבל יספור ללא ברכה כי סוף סוף לדעת רוב הראשונים אין ספירה זו יכולה להיחשב לו כמצווה.

והנה על אף שהמשנה ברורה[ו] לא ביאר כך את פסק השולחן ערוך, ולדעתו מדובר בציבור שמתפלל בזמן 'בין השמשות' אבל בציבור שמתפלל מבעוד יום אין שום שייכות לספור אז ספירת העומר, מכל מקום כמה וכמה מהאחרונים[ז] מפרשי השולחן ערוך פירשו את השולחן ערוך כפי שמוזכר לעיל שמדובר בציבור המתפלל מבעוד יום לפני שקיעת החמה, ולפי זה מאחר שהשולחן ערוך ייחס משקל וחשיבות לדעה זו (שאפשר לספור קודם בין השמשות) מסתבר שיהיה אפשר לצרף דעה זו ל'ספק ספיקא' להתיר לאדם שספר ספירה זו שהיא על תנאי קודם בין השמשות ושכח לספור לאחר צאת הכוכבים וכן ביום המחרת, להמשיך לספור בשאר הימים עם ברכה - ספק שמא הלכה כדעת רוב הראשונים שכל יום היא מצווה בפני עצמה, ואף אם נאמר שהלכה כדעת הבעל הלכות גדולות שצריך ספירה רצופה, מכל מקום שמא ספירה זו שספר קודם בין השמשות עולה לו, וממילא לא פגם ב'תמימות'[ח].

ונראה שאף שהמשנה ברורה כתב כמה פעמים שספירה בין השמשות לאו כלום היא[ט], מכל מקום שמא גם הוא יודה שיש לצרף זאת לספק ספיקא, מאחר שסוף סוף דעת רוב הראשונים היא שאין חסרון של יום אחד מעכב את הספירה בשאר הימים ועיקר ההלכה כמותם, ודי לנו בספק כל שהוא נוסף כדי להתיר להמשיך לספור עם ברכה, וכבר כתב המשנה ברורה ביחס לדעה זו (לספור קודם בין השמשות) שאין לדחותה לגמרי, ואם כן שפיר מצטרפת דעה זו לספק ספיקא בנידון דידן[י].

שוב ראיתי[יא] בשם ספר 'ודברת בם' שהגר"ד פיינשטיין זצ"ל העיד שאביו הגדול הגר"מ פיינשטיין זצ"ל נקט שדי בספק כל שהוא ואף קלוש מאוד להכריע לברך כשדילג יום אחד.

ולסיכום: במניין לקבלת שבת מוקדם בשבתות שבימי ספירת העומר, נראה לי להציע שהציבור יספור ספירת העומר על תנאי ללא ברכה, ואו אז אף אם יהיה אי מי מהציבור שישכח לספור ספירת העומר בזמנה (ולמחרת) מלבד מה שלפי שיטות מסוימות קיים את מצוות ספירת העומר של אותו יום כמו כן יוכל להמשיך לספור את שאר הימים עם ברכה וממילא לא יזלזל בהמשך הספירה (לפי מה שמרגישים בטעות שספירה ללא ברכה אינה ספירה כלל) , וה' יצילנו משגיאות[יב].

א - שער הציון בסימן רנ"ו ס"ק ה' עיין שם.
ב - ה"ה דעת הבה"ג מובא בתוס' מנחות דף ס"ו עמוד א'.
ג - סימן תפ"ט סעיף ח'.
ד - סימן תפ"ט סעיף ג'.
ה - בתוס' במנחות שם מוזכרת סברא זו שאפשר לספור ביום סמוך לחשכה.
ו - שם ס"ק ט"ז בשם הט"ז והגר"א ובשער הציון ס"ק כ"א בשם הפמ"ג שגם המג"א דעתו כך.
ז - עיין ביאור הלכה שם ד"ה 'מבעוד יום' שכותב שכך דעת הלבוש, אליהו רבא, חק יעקב ועוד.
ח - על דרך פסק השו"ע בשם תה"ד בסימן תפ"ט סעיף ח' ומ"ב ס"ק ל"ח.
ט - כן מוכח ממה שפסק בסימן תפ"ט ס"ק י"ג ועיין שער הציון סימן תפ"ט ס"ק י"ז ועיין עוד ביאור הלכה ד"ה 'מבעוד יום' שכתב 'ספירה קמייתא לאו כלום הוא מעיקר דינא'.
י - ועיין שם בשער הציון שכתב שאין לדחות דבריו של האליהו רבא לגמרי.
יא - בשיעורי הגר"א וייס שליט"א פרשת אמור תשע"ב.
יב - ויש מקום לחשוש שמכיוון שבכה"ג הציבור לא כ"כ ישתדל לזכור לספור ספירה בזמנה משא"כ אם לא יספרו כלל לאחר התפילה, אך מ"מ מאחר שאין זה נוגע רק לספירה של אותה שבת אלא לספירות של המשך הימים (שכאמור אם אומרים לאדם לספור בלא ברכה מבחינתו זה לא נחשב וממילא מזלזל בכלל בספירה) נראה שהכדאיות עדיפה על חשש ההפסד.

סיפור לשבת

שמות חברי הקבינט

/ הרה"ח ר' יצחק ברבר הי"ו*

לפני למעלה ממאה שנה התקיים מאחד מבתי הכנסת הוותיקים שבשכונת "שערי חסד" שבירושלים שיעור לבעלי בתים, השיעור היה מידי יום בשעות הערב ונמשך כשעה. מסביב למגיד השיעור ישבו קרוב לעשרים אנשים עמלי יום שעבדו במשך היום לפרנסתם, והטריחו עצמם כל ערב לבוא ולהתחמם לאורה זו תורה ולקיים את הנאמר "ונשמח בדברי תלמוד תורתך לעולם ועד".

יום אחד בא לגור בשכונה יהודי רוסי, הוא הגיע לבדו ללא קרוב או גואל, וכשראה שיש שיעור מידי ערב לאחר תפילת ערבית, התיישב אף הוא בקצה השולחן והקשיב לדברי המגיד שיעור.

לפי תגובת פניו נראה היה, כי אינו מבין מאומה מכל דברי המג"ש, וכי הסוגיא בגמרא שנלמדה זרה לו לחלוטין. בעבור הדקות הראשונות מתחילת השיעור, היו אט אט נעצמות עפעפי עיניו והוא היה ניכנס לנמנום קל, כשמידי כמה רגעים היה גופו נרעד מעט ולאחר מכן שוב נכנס לנמנמת. הפלא הגדול היה שאותו יהודי הקפיד מאוד להופיע יום יום לשיעור מבלי להחסיר אף יום, וכל זאת במסירות גדולה מאחר ואת תוכן הדברים לא הבין. האנשים שישבו סביבו התפלאו על כך, גם התקפות הרעדה שתקפוהו מידי פעם היו למוזר בעיניהם, אך אנשים יראים ונכבדים היו אנשי השיעור ולא זלזלו ביהודי על תופעה מוזרה זו והניחוהו לנפשו. ויהי היום, כוסתה ירושלים במעטה שלג לבן וקור נורא היה

בחוץ. רוחות חזקות הפילו עצים גדולים וחסונים וכמעט לא

המשך בעמוד הבא...

היה שייך לצאת מן הבית החוצה. גם חברי השיעור הקבוע חשבו כל אחד ואחד את אשר חשב חברו, שבמזג אויר קשה שכזה אין לצאת מן הבית. ואכן, אף אחד לא הגיע אותו יום לשיעור. גם מגיד השיעור חשב כמו כולם, אך לחשש שמא בכ"ז יחליט מישהו להגיע, הרי אסור לבטל קביעות של לימוד תורה גם בקור שכזה.

במסירות נפש בוססו רגליו של המג"ש בתוך השלג, כשרוחות מצליפות על פניו ועל עצמותיו, והוא בקושי שרך את רגליו , עד שהגיע אל בית המדרש. כאן הייתה הפתעתו כפולה: איש לא הגיע לשיעור חוץ מאדם אחד - הלא הוא היהודי הרוסי שלא החסיר יום מאז שהגיע לדור בשכונה.

עתה משהגיעו שניהם מתוך מסירות נפש והקרבה לא מעטה,ושניהם לבדם ישבו אחד ליד השני, התקרבו הלבבות ומגיד השיעור שידע כי אין לו למי לומר את השיעור החל לשוחח עמו על עברו ועל משפחתו. בתוך שיחה לבבית שזרמה בניהם,ציין אותו יהודי רוסי שאת השיעור הוא כלל לא מבין. "אם כך",שאל מגיד השיעור בעדינות, "מדוע מגיע היך יום יום לשיעור כאשר אתה לא מבין מכל מה שנלמד, ואף בכזה יום מושלג וקר הטרחת עצמך להגיע? וכשאתה מנמנם - מה זו החרדה שתוקפת אותך מידי פעם?"

נפתח ליבו של היהודי הגלמוד וכך סיפר : "נולדתי ברוסיה בממשלת הצאר הרשע והאכזרי ניקולאי, בזמני הייתה נהוגה גזירת הצאר הידועה לשימצה "גזירת הקנטוניסטים".חיילים היו מסתובבים בעיירות וחוטפים ילדים כבני שש שבע,קורעים אותם מחיק אימותיהם ולוקחים אותם לצבא הצאר

למשך עשרים וחמש שנות שירות! במשך הזמן הארוך השכיחו מהם את בית הוריהם את יהדותם, העבירו אותם על דתם והפכום לחיילים שהיו נאמנים בכל ליבם אך ורק לצאר ולמדינת רוסיה."

"גם אני", נאנח היהודי בצער, "עברתי את החטיפה ושירתתי בצבא הצאר במשך עשרים וחמש שנה, הרבה צרות ועינויים עברו עלי, חיי נחשבו כקליפת השום, ובניסי ניסים שרדתי את הקשיים שהיו למעלה מיכולת אנוש לסבול, אך עם כל זאת לא איבדתי את יהדותי וזאת זכרתי תמיד, כי שייך אני לעם היהודי והורי שמהם נותקתי היו יהודים. מעבר לזה לא זכור לי מאומה, זו הסיבה שאין ביכולתי להבין את החומר הנלמד, כל כך רחוק אני מכל חשיבה בנושאים הנלמדים". היהודי פסק לרגע משטף דיבורו, ניכר היה על פניו הצער שאינו מבין מאומה מהשיעור הנלמד, והוא המשיך בדיבורו: "זכורני מימי שרותי הצבאי, אחד הדרכים בהם היו מחנכים אותנו להיות נאמנים לצאר לארצם ולמולדתם, היו עושים לנו בחינות פתע: מעמידים קבוצת חיילים בשורה ושואלים אותנו את שמות חברי הקבינט והממשל הרוסי, ואנו היינו חייבים לומר מיד את שמותם של כל אותם שרים למיניהם, וכך עד העובד

הזוטר ביותר בממשל..., אם שכח מישהו מהחיילים את שם השר או ידע רק חלק משמו היה עונשו חמור למאוד. מהפחד של העונש היינו משננים כל הזמן את שמותיהם של השרים וחברי הממשלה והקבינט וכן את תפקידיהם במשרדי הממשלה. כאשר עליתי ארצה והבנתי כי אין מעלה גדולה מלימוד התורה, ניסיתי בכל כוחי להתחיל לנסות ללמוד, אך לצערי לא הצלחתי. השנים הקשות שעברו עלי נתנו עלי את חותמם ופגעו ביכולת הבנתי. אני לא מסוגל ללמוד גמרא, אבל דבר אחד מאוד סיקרן אותי ותפס את התעניינותי: מי הם "חברי הקבינט" שלנו היהודים, מי הם אותם חכמים ושרים שהעמידו את הדת שלנו על תילה? ומתוך שהתרגלתי מימי נערותי לזכור את כל שמות חברי הקבינט הרוסי, נמשכתי מעצמי לשנן את "חברי הקבינט" שבגמרא הקדושה, ולכן בכל פעם שאני שומע שם של תנא או אמורא בגמרא, אני מתמלא ברעדה וחרדה ביודעי שזה האיש הוא ממקבלי ההחלטות שלנו וכולי נתקף ביראת כבוד בניגוד גמור לקבינט הרוסי, שבזמנו חשנו בליבנו שנאה ובוז עמוק על כל מה שעוללו לנו מאז נלקחנו מחיק משפחתנו". "לכן אני מתנמנם בשיעור, כי אינני מבין את הנלמד, אך ברגע שאני שומע שם של תנא או אמורא אני רועד מפחד מעוצם גדולתו וחשיבותו אף על פי שאין לי השגה והבנה מה הוא אומר". כאן סיים הרוסי את אשר היה על ליבו, כשהוא מבקש ממגיד השיעור לקרוא כמה שורות למען ישמע את שמות התנאים והאמוראים, כדי שיחוש כולו הערצה והערכה לפועלם. כשזכו חברי השיעור לסיים את המסכתא, נערכה סעודה, ואז סיפר מגיד השיעור את סיפורו של היהודי הרוסי התמים ובסיום אמר: "מוכן אני להחליף את כל המסכת שלמדתי לבד ולימדתי אתכם, במסכת של אותו היהודי הרוסי היושב עמנו פה, כפי שהוא למד אותה, יחד איתנו בשיעור, כי אין לי ספק בגודל העצום של הנחת רוח שיש להקב"ה מיהודי שכזה. ...ובלבד שיכוון את ליבו לשמים.

* בקהילתנו / עלון תושבי רובע ט' אשדוד

שביבים מאירת

ההתבוללות מתחילה בארץ

/ הרב אהרן יצחק הלוי ליברמן*

מידי תקופה מסוימת מתעוררת שוב ה'דאגה' ל"גורלה של יהדות התפוצות". סקרים מתפרסמים בקול גדול ובארשת חמורה, וכולם הופכים למחשבי קיצו של העם היהודי, חלילה. סקר ההתבוללות האחרון בקרב יהודי ארה"ב כבר שבר שיאים של נהי בתקשורת הישראלית ובכנסים אקדמיים. כמובן - הפתרון הרווח בין הדעות השונות הוא שוב: "הגברת העליה", "חיזוק ההיכרות עם מדינת ישראל", "הגברת החינוך לערכי הציונות".

פתרון זה הוא גם הטלת אשמה, שלרוב נאמרת מפורשות ובמילים בוטות, כלפי הקהילות היהודיות בחו"ל, רבניהן ומנהיגיהן, ש"רוצים להמשיך לשמר את הגלות"; שכביכול במאמציהם למסד ולפתח את החיים היהודיים במקומן, הם מונעים את העליה לארץ ומנסים "לבנות יהדות ללא זהות לאומית", ובכך גורמים להתבוללות. כרגיל, מתכנסות ועדות בכנסת, נישאים נאומים ומוזרמים תקציבים. הדיווחים האחרונים מדברים על תקציב נוסף של עוד מיליארד וחצי דולר(!) בשנים הקרובות לפרוייקטים של 'חיזוק קשר הנוער היהודי למדינת ישראל'.

כרב בקהילה יהודית בארה"ב, לצערי, גם אני משתף בעל-כורחי פעולה מידי פעם עם מסכת השקר והצביעות הזו. שלוחי ארגוני העליה והסוכנות היהודית מתקבלים בכבוד רב במוסדות הקהילה ומשלחות לביקורים ולעידוד העליה לישראל יוצאות מהקהילה מידי כמה שבועות.

אך הפעם אני חש שאינני יכול לשתוק עוד. הגיע הזמן ולומר את האמת על השולחן באופן ברור וגלוי: **לצערי הרב, מדינת ישראל איננה התרופה להתבוללות. במובנים רבים היא היא מהגורמים הבולטים להתבוללות**.

מי שומר בחו"ל על ה"זהות הלאומית"?

כותרת בשער "ידיעות אחרונות" לפני מספר שנים, 'בישרה' על כך שבתוך שנה אחת, עשרים ושלושה שגרירים ועובדי שגרירות ישראליות בעולם התחתנו עם גויות מקומיות°ללא°גיור, וברוב המקרים ילדיהם מתחנכים כנוצרים גמורים (בכתבה פירטו את שמות הילדים - שמות נוצריים מובהקים). מדובר באלו שנבחרו בקפידה לייצג את ישראל, שודאי עברו 12 שנות לימוד בארץ, שירתו בצה"ל ועברו את כל הקורסים של פטריוטיות ואהבת הארץ. אלו 'דמויות המופת' שתפקידן לשמר את הקשר היהודי הלאומי של יהדות התפוצות... באותה ידיעה תוארה חתונתו של אחד השגרירים הישראליים, אליה הוזמנו נכבדי הקהילה היהודית המקומית, שהזדעזעו לגלות שהכלה עונדת לצווארה צלב גדול...

מבחינה מסוימת נעשה עוול ליהדות ארה"ב בסקר האחרון שהעיד על גידול של 8% בנישואי התערובת. מדוע לא דיברו על כך, שבסקרים שנעשו בקרב קהילות ה'יורדים' הישראלים בארה"ב אחוז נישואי התערובת גדל בתוך 15 שנה **פי שלושה**?! בכינוסי רבנים של קהילות בחו"ל מוסכם על כולם כי הקהל הקשה ביותר להשפעה בנושא שמירת הזהות היהודית הם דוקא ה'ישראלים' בוגרי החינוך בארץ. דוקא הם, לא רק שאינם מבינים את הבעיה בנישואין לגויה, הם אפילו גאים בכך שהצליחו "להשתלב" באזור מגוריהם עד שבנם נושא לאישה את הנערה המקומית, ומביאים אותה להצגה לראווה כמושא לקנאה אצל בני משפחתם בארץ... זוהי עובדה: פירות החינוך הישראלי, שאמורים להיות הדגל וה'קטר' של יהדות העולם, **הם הם המובילים את מגמת ההתבוללות העולמית**.

העובדה שההתבוללות טרם נגסה משמעותית גם בישראל היא מכורח המציאות בלבד: עדיין (למרות המגמה בחוק לקבל כאזרחי הארץ יותר ויותר גויים), רוב מוחלט כאן הוא יהודי, והסיכוי לפגוש בן זוג יהודי הוא גבוה מאד. זוהי סטטיסטיקה, לא חינוך.

"חיזוק הקשר למדינת ישראל" - הפתרון?!

מה בדיוק אמור לחזק את "זהותו היהודית" של הנער האמריקני המבקר בישראל? משפחות מקהילתי שביקרו במהלך ראש השנה האזרחית האחרון בישראל, עמדו נבוכים כיצד להסביר לילדיהם את עצי-האשוח שהיו פרוסים בפתחי החנויות בתל-אביב; והתקשרו אליי מבולבלים כאשר מדריך תיירים ישראלי קבע באזניהם בבטחון כי "סיפורי מלכות דוד ושלמה ובית המקדש הראשון בירושלים אינן אלא אגדת-עם בדיונית".

הורים רבים בקהילתי השולחים את ילדיהם ללימודים באוניברסיטאות בישראל, מספרים לי בזעזוע על קורסים בהם לומדים הסטודנטים שהעם היהודי אינו אלא שבט כוזרי מהמאה ה-9 שאין לו קשר היסטורי לארץ ישראל, ועל טיולים ומפגשים בהם מאלצים את ילדיהם ליצור "חברויות והיכרויות" עם בני ובנות נוער ערביים.

ניקח לדוגמא את חג החנוכה, תכניו, מנהגיו ומסריו, שבחו"ל הינו נשמת אפה של כמעט כל קהילה ומשפחה יהודית, גם הנחשבת "רחוקה" ביותר מן המסורת. אפילו הגויים נוהגים לציין בנאומיהם את החג ואת מסריו החשובים. אך במדינה שאמורה להיות דגל הזהות היהודית הנצחית, התבטאו לפני חודשיים "אנשי-רוח" נחשבים בראיון לעיתון "מקור ראשון", כי הם מזדהים דוקא עם עמדת המתייוונים בשעתם, ולא עם החשמונאים. הגדיל לעשות **יו"ר כנסת ישראל** לשעבר, שכינה את עצמו "מתייוון גאה" ואת מתיהו החשמונאי "רוצח, קנאי, פנאט ופונדמנטליסט", שאבו-מאזן הוא מנהיג מוסרי למופת ביחס אליו... (עפ"ל). האם חיזוק הקשר של נוער התפוצות למדינה שאלו הוגי הדעות בקרבה - יסייע לשמור על זהותם היהודית?

נישואי תערובת - המשך טבעי לחינוך הישראלי

האמנם מישהו מופתע עוד בימינו מקשר של בוגר החינוך הישראלי עם מי שאינם בני עמו? הרי כולנו יודעים **שזהו בדיוק הכיוון** של החינוך בגנים, בבתי הספר, בתיכונים ובאוניברסיטאות בארץ! חינוך להתערות בין העמים, ל'שיוויון', ל"כולנו בני אדם", ולטשטוש מוחלט של הנשמה והמהות היהודית. החינוך לנער (במקרה הטוב - אם המורה שלו אינו מתנגד גם לצה"ל..) הוא שמי שמדבר עברית, שומר את חוקי המדינה ומתגייס לצה"ל זהו "בן העם שלי", וחלילה מלהבדיל בינינו רק משום שהוריו אינם יהודיים. זאת מלבד תכני הלימוד שאך לועגים במרומז למסורות ולמנהגים יהודיים, ובשונה ממקומות רבים בעולם - אסור למורה בתיכון להנחיל לתלמידיו את האמונה כי "ששת ימים ברא ה' את השמים ואת הארץ".

בחג הסוכות השנה, כששרנו בבית-הכנסת את "אתה בחרתנו מכל העמים", ניגש אליי אחד מה'ישראלים' היורדים ושאל במבוכה מדוע אנו שרים שיר גזעני... עבורי היה זה רגע שסימל את תמצית החינוך בישראל: החלפת ה"אתה בחרתנו" ב"נהיה ככל הגויים"...

מהו בעצם הנימוק שמעניק החינוך הישראלי לשמירה על הזהות היהודית? כל מה שאנו שומעים הוא משהו לא-ברור על "זכרון השואה שעלינו להעביר לדורות הבאים", או קלישאות ריקות על ה"מוסר יהודי", שלרוב איננו המוסר היהודי האמיתי - תורת ישראל. כל העמדת הפנים הזו פשוט מקוממת: **וכי אין זה ברור שיהודי שאינו מתחנך להכרת נשמתו היהודית, לאמונה בבורא עולם ומנהיגו ולקיום מצוות, אין לו בעצם כל סיבה אמתית להתחתן עם יהודיה ולהמשיך את שושלת העם היהודי?**

לא לחינם רואים רבים ביהדות התפוצות בספקנות מרובה את ה"דאגה העמוקה" שחשים בישראל מפני ההתבוללות בחו"ל, ואת הכספים הרבים המגיעים מתקציב המדינה עבור קידום אותו ערך מעורפל של "חיזוק הזהות הלאומית בתפוצות". הרושם הכללי הנוצר אצלם, כנראה בצדק, הוא שלא בתודעת הזהות היהודית של הנוער בחו"ל מנסים להשקיע, אלא בהמשך הזרמת המזומנים של הורי אותו נוער, ובהכנסות הגבוהות לקופת המדינה מן ה"תיירות היהודית" בארץ. אינני מתנגד, חלילה, להשקעה של מדינת ישראל ביהדות התפוצות. הלוואי ורק חלק מהתקציבים המכובדים אכן יועברו לחיזוק החינוך היהודי המסורתי לבני הנוער היהודיים בעולם כולו. אך, אם אכן אכפת למישהו מההתבוללות האוכלת בכל פה, הרי הפתרון האמיתי הוא בשינוי מהיסוד של החשיבה הישראלית כולה, בחינוך הניתן לנוער בתוככי מדינת ישראל. ממשלת ישראל צריכה סוף סוף להבין, אחרי עשרות שנים, שויתור על חינוך יהודי אמיתי ומאמין, פירושו התבוללות מואצת, נטישת הנוער היהודי את ארצו ומולדתו, וחורבן חלילה וחס של העם בישראל.

הרבי מלובביץ, הלוחם הגדול ביותר בדורנו על שמירת הזהות היהודית בעולם כולו, אמר פעם שמקימי המדינה המציאו את תחנות "טיפת חלב" לילדי ישראל, אך 'שכחו' לדאוג להם לתחנות 'טיפת חיים' של 'תורת חיים'. רק חינוך יהודי אמיתי, בדרך ישראל סבא, הוא הפתרון. חינוך שלא מתבייש לומר שאנו "עם סגולה", ש"בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו", ש"עם לבדד ישכון ובגויים לא יתחשב" - רק דרך זו תביא ליהודים גאים באמת ביהדותם, שיהדותם גאה בהם. יהודים שלא יראו בארץ ישראל רק "עוגן יהודי לאומי", אלא יידעו מהי משמעות קדושתה של ארץ ישראל ותורת ישראל. יהודים שיחושו בכל מאודם שנשמה אלוקית בקרבם, ולא יעלו על דעתם להתחבר למי שאינם שייכים לאומה קדושה זו. במקום להשקיע מיליארדים מכספי המדינה ותורמים לייעודים לא-מחייבים כמו "חיזוק הזהות הלאומית", חוגי ריקוד הורה וטיולי גמלים במדבר יהודה, יש להשקיע זאת במשימה החינוכית הראשונה במעלה - חינוך הנוער היהודי בכל מקום, ובעיקר בישראל, להכרה אמיתית של תורת ישראל ושל מהות נשמת היהודי. הגיע הזמן שהחברה היהודית והישראלית תעשה את פניית הפרסה המיוחלת ותתחיל להשקיע בחינוך יהודי אמיתי לכל ילד וילדה יהודיים.

בסוד שיח

כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים
בדוא"ל: besod@013net.net

עיצוב ועריכה גרפית:
גיל ויין עיצוב גרפי
אימייל. gilwein26@012.net.il